

Doel

Het protocol laaggeletterdheid is ontwikkeld om laaggeletterde vrouwen in de zwangerschap optimale zorg en begeleiding te bieden. Daarnaast biedt het protocol aanknopingspunten voor de toeleiding naar alfabetisering. Hiermee kunnen vrouwen hun gezondheidsvaardigheden verbeteren, wat op de langere termijn leidt tot een betere gezondheid van henzelf, hun kind en andere gezinsleden.

Reikwijdte

De Gezondheidsraad schat in dat minstens anderhalf miljoen Nederlanders (11%) onvoldoende geletterd zijn om volledig deel te kunnen nemen aan onze maatschappij. Dat betekent dat ongeveer 1 op de 9 mensen in een zorgpraktijk onvoldoende lees- en schrijfvaardigheden heeft om zich te ontwikkelen of om te functioneren in de maatschappij, thuis en op het werk. Van de laaggeletterde volwassenen in Nederland is 1/3 allochtoon en 2/3 autochtoon.

Algemeen

Laaggeletterden hebben vaak lage gezondheidsvaardigheden. Zij hebben vaak minder kennis over (de omgang met) ziekte en gezondheid en moeite met het vinden van hun weg in de zorg. Zij maken onvoldoende gebruik van de zorg en de interactie tussen zorgvrager en zorgverlener verloopt moeizaam. Dit leidt tot minder goede gezondheid, met een hogere morbiditeit en sterfte. Volgens de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO) zijn alle zorgverleners verplicht hun patiënten op een voor hen begrijpelijke manier in te lichten over hun gezondheid, het onderzoek, de in te stellen behandeling en eventuele alternatieven. De patiënt moet de gegeven informatie kunnen begrijpen en verwerken om in te kunnen stemmen met de voorgestelde behandeling (informed consent).

Protocol houders

Sabine van der Meer, eerstelijns verloskundige,
Mariet Haverkamp, klinisch verloskundige
Bestuur VSV Noord Holland noord

Werkwijze**Stappenplan 1: herkennen van laaggeletterdheid**

Signalen die kunnen wijzen op lees- en schrijfproblemen:

- De zwangere vermijdt situaties waarin zij iets moet lezen of schrijven, gebruikt smoesjes
- De zwangere heeft moeite met het chronologisch presenteren van symptomen
- De zwangere antwoordt niet adequaat
- De zwangere stelt nooit vragen
- De zwangere vult geen formulieren in
- De zwangere neemt haar medicatie niet goed in, leest geen bijsluiters
- De zwangere verschijnt niet of te laat op een afspraak, zij kan de bewegwijzering in gezondheidscentra of ziekenhuis niet lezen of begrijpt haar afsprakenkaart niet

Vervolgens kunt u, discreet, informeren of zij moeite heeft met lezen en schrijven. Veel laaggeletterden geven aan dat zij het prima vinden als hiernaar gevraagd wordt, mits het op een invoelende manier gebeurt.

U kunt testen of een zwangere laaggeletterd is, door de volgende drie vragen te stellen:

1 Hoe zelfverzekerd bent u om de medische formulieren zelf in te vullen?

[Kies de datum]

2 Hoe vaak helpt iemand u bij het lezen van brieven of folders?

3 Hoe vaak vindt u het moeilijk om te begrijpen hoe uw medische situatie is?

Onderzoek heeft aangetoond dat tachtig procent van de laaggeletterden met deze simpele vragen wordt gevonden.

Stappenplan 2: omgaan met laaggeletterdheid

Laaggeletterden hebben vaak ook moeite met het begrijpen van mondelinge communicatie. Het is daarom van belang dat de mondelinge communicatie zo effectief mogelijk wordt overgebracht:

- Spreek in korte zinnen en gebruik eenvoudige woorden
- Vermijd vakjargon of omschrijf wat het betekent
- Vermijd uitdrukkingen of gezegdes
- Houdt de informatie zo beperkt mogelijk
- Wees consequent in je woordkeuze (kies voor de term dokter of arts, en niet allebei)
- Gebruik waar mogelijk plaatjes, tekeningen of voorwerpen om je verhaal te ondersteunen
- Neem de brochure of het formulier ook mondeling met de zwangere door
- Herhaal de belangrijkste informatie, maar probeer dit wel in dezelfde bewoordingen te doen, anders kan de ander denken dat je iets nieuws probeert te vertellen
- Laat de zwangere de boodschap herhalen om vast te stellen of zij de boodschap heeft begrepen
- Vraag een familielid of kennis om de zwangere te helpen met bijvoorbeeld het lezen van het voorlichtingsmateriaal of het invullen van formulieren

Stappenplan 3: doorverwijzing van laaggeletterdheid

Stichting Lezen & Schrijven heeft contacten met alle aanbieders van taalscholing in Nederland. Via de stichting kan de patiënt gratis telefonisch advies krijgen over mogelijkheden voor taalcursussen bij haar in de buurt.

- Meld de zwangere aan via www.taalmaaktgezonder.nl
- Geef de zwangere het gratis telefoonnummer: 0800-023 4444, zij wordt dan binnen twee weken teruggebeld door een taalaanbieder in de buurt die haar informeert over de mogelijkheden van taalscholing

Literatuur

KNOV

LVH- Toolkit communicatie laaggeletterdheid

Stichting Lezen & schrijven